

การพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
The Development of the Internal Supervision by Professional Learning
Community Building in the Primary School Under the Office of Basic

Education Commission

นิชาภัทร วิลเลียมส์*

Nichapat Williams

ฉลอง ชาตรุประชีวิน**

Chalong Chatruracheewin

บทคัดย่อ

การวิจัย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิธีการสังเกตและสนทนากลุ่ม
2. เพื่อพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และในปีการศึกษา 2557 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศจำนวน 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สภาพการจัดการเรียนการสอนพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กไม่มีการวางแผนและไม่มีการประชุมเพื่อเลือกประเด็นก่อนการนิเทศ และขาดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการคิด
- 2) ผลการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (1) ขั้นเตรียมการ ได้คัดเลือกโรงเรียนพ่อบุญผาเมืองอุบลราชธานี เป็นพื้นที่วิจัยและได้ทีมผู้ร่วมวิจัย จำนวน 7 คน ทีมผู้ร่วมวิจัยและครูมีความตระหนัก มีความรู้เรื่องการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (2) ขั้นปฏิบัติการ (Acting) ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) จัดทำคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Acting) ประชุมเชิงปฏิบัติการทีมผู้ร่วมวิจัย ครู โดยใช้กระบวนการพัฒนาบทเรียน (Lesson Study: LS) เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายใน ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observing) สังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูในประเด็นการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) ได้จุดแข็ง จุดอ่อนในการพัฒนาต่อไป

*นักศึกษาลัทธิสุทธการศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

**อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

3) การถอดบทเรียนการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มีประเด็นที่ได้เรียนรู้ ได้แก่ การวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และตรงกับปัญหาความต้องการทำให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนและบรรลุเป้าหมาย ความเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานทำให้ครูมีความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงาน บุคคลในระดับองค์กรมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น ทำให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจและเสียสละ ปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติเชิงบวก การแลกเปลี่ยนการปฏิบัติระหว่างครูด้วยกันทำให้เกิดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รูปแบบการนิเทศที่เกิดจากกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรมีขั้นตอนของการวางแผน การจัดทีมงาน การลงมือปฏิบัติและการสะท้อนผลที่ได้รับ

คำสำคัญ : การนิเทศภายใน / ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ / การพัฒนาบทเรียน

ABSTRACT

This research aims to improve the internal supervision by professional learning communities building in primary school under the Office of Basic Education Commission. The purposes were 1. to study the state of the educational supervision of primary school under the Office of Basic Education Commission. 2. to improve the internal supervision by professional learning communities building in primary school under the Office of Basic Education Commission. 3. to take lesson of the development of the internal supervision by professional learning communities building in primary schools under the Office of Basic Education Commission by group discussion. The results were as follows : 1) The result of the study of the state of the educational supervision of primary school under the Office of Basic Education Commission was found that the results of national tests (O-NET) has an average lower than the national average in the year 2556 in four learning groups and three learning groups in the year 2557 with an average lower than the national average. The condition of teaching found that, the small school did not plan and select the supervision issues together before supervise and lack of the motivation of the change of the teaching of thinking skill. 2) The result of the development of the internal supervision by professional learning communities building in primary school under the Office of Basic Education Commission consists of 2 sub-stages: (1) Preparation stage, the school research area was Phorkhunphamuang Upatum School and co-researcher team and teachers have got awareness through the contemplative activities and knew about action research. (2) Operation stage consists the stages as follow; 1. Planning stage, got the internal manual with professional learning community. 2. Acting stages; workshop with the teachers using lesson study process. 3. Observing Stage which observed the classroom. 4. Reflecting Stage, analyzed the data from observation to find out the strengths and the weaknesses to develop further. (3) The lesson learned of the development of the internal supervision by Professional learning community building found that there was a good systematic plan and meet the needs of the school. The kindness in the work of teachers are satisfied and happily at the performance. The organization relationship are strongly, firm which

can truly help each other and change their attitude to have positive thinking. The teachers practice exchange environment promoted the professional learning community from peer relationship. The supervision model that occur from the professional learning community building should be a process of planning, team practice and reflect the results obtained.

Keywords : Internal Supervision / Professional Learning Community / Lesson Study

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาบุคคล องค์กร และชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (Holden & Connelly, 2004) การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัยให้สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เกิดจากการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมกันของครู ผู้บริหารและนักการศึกษาเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ลดความโดดเดี่ยวของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงาน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Sergiovanni, 1994) จากงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 130) ได้ทำการวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการนิเทศในสถานศึกษายังไม่เข้มแข็งแม้สถานศึกษาแต่ละแห่งได้จัดให้มีการนิเทศโดยใช้วิธีการนิเทศที่แตกต่างกัน เช่น การนิเทศโดยผู้บริหาร นิเทศโดยหัวหน้าฝ่ายวิชาการและนิเทศโดยเพื่อนครู เป็นต้น แต่โดยทั่วไปผู้นิเทศภายในสถานศึกษายังขาดความรู้ในเนื้อหาสาระและความชำนาญในการนิเทศ การนิเทศขาดความต่อเนื่องและไม่มีระบบ สอดคล้องกับ รัตนา ดวงแก้ว และคนอื่นๆ (2554, หน้า 78-79) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนในด้านการเตรียมการนิเทศ พบปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของคณะกรรมการการนิเทศ ขาดการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นระบบและไม่ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาหรือความต้องการอย่างแท้จริงของครูผู้รับการนิเทศ ด้านการนิเทศส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดการกำกับติดตามและประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและไม่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะช่วยในการสร้างบรรทัดฐานของการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องโดยการผสมผสานระหว่างความคิดใหม่และการปฏิบัติในการทำงานและการสนับสนุนของชุมชนภายในโรงเรียน ที่ต้องมีกระบวนการในการทำงานร่วมกันหรือที่เรียกว่า การนิเทศการศึกษาที่มีผู้มีส่วนที่นิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะขาดการนิเทศไปไม่ได้ จากปัญหาการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมาการนำกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการนิเทศการศึกษาในระดับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ให้ครูมีความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ข้อมูลพื้นฐาน เป็นปัจจัยภายในโรงเรียน ได้แก่ จำนวนครู จำนวนนักเรียน ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET)

2. สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนในห้องเรียน

3. สภาพการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน เป็นกระบวนการทำงานและดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูภายในโรงเรียน ในการแนะนำช่วยเหลือให้ขวัญกำลังใจ เน้นการนิเทศในห้องเรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 4 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2558 ที่ห้องประชุมภูทับเบิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดเทปและการบันทึกการสนทนากลุ่มตามประเด็นที่ได้จากการศึกษาเอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนในการทำวิจัย จัดทีมผู้ร่วมวิจัย และประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างความตระหนักโดยใช้กระบวนการจิตศึกษาให้แก่ทีมผู้ร่วมวิจัยและครู ให้ความรู้ทีมผู้ร่วมวิจัยและครู เกี่ยวกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research : AR)

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วยกลุ่มคนจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครูที่อาสาสมัครรับการนิเทศของโรงเรียนพ่อนุ่นผาเมืองอุปถัมภ์ จำนวน 6 คน และกลุ่มทีมผู้ร่วมวิจัย จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกการสะท้อนผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดเทปและการบันทึกผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 ขั้นตอนปฏิบัติการ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning : P) ผู้วิจัย ทีมผู้ร่วมวิจัย และครู วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการนิเทศของโรงเรียน จัดทำคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และสะท้อนผลการวางแผนที่เกิดจากกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(Professional Learning Community : PLC)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกการระดมสมองวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนการเก็บรวบรวมข้อมูล การประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำคู่มือการนิเทศ การจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดเทปบันทึกเสียงและการบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Acting : A) ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงทีมผู้ร่วมวิจัย และครูเกี่ยวกับการนำคู่มือการนิเทศไปใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ครูจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยและทีมผู้ร่วมวิจัยดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนตามปฏิทินการนิเทศที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คู่มือการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมชี้แจง

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observing : O) ผู้วิจัย ทีมผู้ร่วมวิจัย สังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูตามปฏิทินการนิเทศ บันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูตามแบบการสังเกตการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกการสังเกตการสอน เครื่องบันทึกภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตการสอนของครู และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดเทปบันทึกเสียงและการบันทึกการสังเกตการสอน

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting : R) ผู้วิจัย ทีมผู้ร่วมวิจัยและครูร่วมกันสรุปผลการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู แล้ว ค้นหาจุดอ่อน จุดแข็งเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ พัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนพ่อนพนาเมืองอุบลรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 เป็นกลุ่มคน จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ครู เป็นผู้ที่อาสาสมัครรับการนิเทศของโรงเรียนพ่อนพนาเมืองอุบลรัตน์ จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นทีมผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนพ่อนพนาเมืองอุบลรัตน์ ผู้บริหารโรงเรียนเมตตาศึกษา และศึกษานิเทศก์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มสะท้อนผล การสังเกต การสอน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่มทีมผู้ร่วมวิจัย ครู และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดเทปบันทึกเสียงและการบันทึกการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การถอดบทเรียนการพัฒนาการนิเทศภายในโดยกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนพ่อนพูนผาเมืองอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียนพ่อนพูนผาเมืองอุปถัมภ์ ที่ตั้งหมู่ 1 บ้านห้วยโป่ง ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีผู้บริหารและข้าราชการครู รวม 8 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 86 คน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ จำนวน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) และสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2557 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ในกลุ่ม 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) และสังคมศึกษา
2. สภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูมีความรู้และความสามารถด้านการพัฒนาหลักสูตรไม่เพียงพอ โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตร ครูมีความรู้และความสามารถด้านการวางแผน ออกแบบ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไม่เพียงพอ คุณธรรม จริยธรรมไม่มีกระบวนการสอดแทรกที่เป็นระบบและเกิดความเชื่อมโยง การฝึกปฏิบัติจริง ยังไม่ครอบคลุมแนวคิดหรือความเชื่อที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่างๆด้วยตนเอง สื่อเทคโนโลยีมีราคาแพง โรงเรียนไม่มีงบประมาณจัดซื้อ
3. สภาพการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน พบว่า ไม่มีการวางแผนร่วมกันกับครูในการนิเทศการเรียนการสอน ไม่มีการประชุมเพื่อเลือกประเด็นในการนิเทศหรือพัฒนาร่วมกันก่อนการนิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ครูได้มองเห็นภาพการสอนของตน ไม่มีการจัดทำแผนการนิเทศ กำหนดวันเวลาที่ส่งผลการสอน ไม่มีการสังเกตการสอนในชั้นเรียน แต่สิ้นปีโรงเรียนจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) ส่งหน่วยงานต้นสังกัด และรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ผลการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 2 ขั้นตอนคือขั้นเตรียมการและขั้นปฏิบัติการ

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ผลการคัดเลือกโรงเรียน

ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนพ่อนพูนผาเมืองอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 เป็นพื้นที่วิจัยเนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และในปีการศึกษา 2557 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศจำนวน 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้

1.2 ผลการเตรียมทีมผู้ร่วมวิจัย

ได้ทีมที่สมัครใจเข้าร่วมทำวิจัยในครั้งนี้จำนวน 7 คนประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน พ่อขุนผาเมืองอุปถัมภ์ ผู้บริหารโรงเรียนเมตตาศึกษา ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำนวน 5 คน

1.3 ผลการสร้างความตระหนักของครูและทีมผู้ร่วมวิจัย พบว่าทีมผู้ร่วมวิจัยและครู มีความตระหนัก ในการพัฒนาการนิเทศภายใน สามารถเชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และมองเห็นประโยชน์ของ การนิเทศการเรียนการสอน ที่มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยกันพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

1.4 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ครูและทีมผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความเป็นมาและความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลยุทธ์ในการจัดการและใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ระดับของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.5 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแก่ครูและทีมผู้ร่วม วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระดับของการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบเทคนิค (Technical Action Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบปฏิบัติ (Practical Action Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบอิสระ (Emancipatory Action Research)

2. ขั้นตอนปฏิบัติการ มีผลการปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning : P)

ผลของการวางแผนผู้วิจัย ทีมผู้ร่วมวิจัยและครู ประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบ ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ได้แก่ การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ด้านความต้องการของโรงเรียนเมื่อเรียงลำดับความสำคัญแล้วครูต้องการความช่วยเหลือจาก ผู้บริหารโรงเรียนในกรณีนี้ ให้ความช่วยเหลือ แนะนำด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและ ต้องการพัฒนากิจกรรมกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ผลการจัดทำคู่มือการพัฒนาการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1. สภาพการนิเทศการ เรียนการสอน 2. การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) 3. กระบวนการนิเทศและแผนการดำเนินการ โดยได้นำเอากระบวนการพัฒนา บทเรียน (Lesson Study : LS) เข้ามาใช้เป็นกระบวนการนิเทศ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. การจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Lesson Plan) 2. นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ (Collaborative Professional Community Presentation : PLC) 3. ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ (Peer editing and proof-reading) 4. ปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ (Implementing Lesson Plan)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Acting) ผลของการประชุมเชิงปฏิบัติการทีมผู้ร่วมวิจัย ครู ดำเนินการดังนี้

1. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Lesson Plan) ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหน่วยการเรียนรู้และและองค์ประกอบสำคัญของ แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ได้วางแผนไว้

2. นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ (Collaborative Professional Community Presentation : PCP) ครูนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อที่ประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับฟังข้อเสนอแนะไปปรับปรุง แผนการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์และถูกต้อง

3. ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ (Peer editing and proof-reading) ครูปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำ และข้อเสนอแนะของที่ประชุม เพื่อให้มีคุณภาพดีและสมบูรณ์เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ (Implementing Lesson Plan) โดยครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนพ่อนพูนผาเมืองอุปถัมภ์ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาขึ้นไปใช้จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observing : O) ผู้วิจัยและทีมผู้ร่วมวิจัยสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เป็นการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน (Collaborative Observation Classroom) ผลการสังเกตการสอนมีดังนี้

1. การเตรียมการสอน

ครูทุกคนมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน ระบุมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปีถูกต้องตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นที่สอน การเขียนสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด สื่อความชัดเจนว่าหลังสอนต้องการให้นักเรียนได้รับความรู้หรือมีทักษะเกี่ยวกับเรื่องอะไร จุดประสงค์การเรียนรู้ เขียนครบทั้งด้านความรู้ (Knowledge) กระบวนการ (Process) และเจตคติ (Attitude) และบอกเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้อะไร การวัดและประเมินผลเป็นการวัดที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย มีการวัดตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 การนำเข้าสู่บทเรียน ทุกระดับชั้นมีการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนให้กับนักเรียน

2.2 ทักษะกระบวนการที่ใช้ในการสอน ครูใช้ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ให้สามารถบอกความแตกต่างและให้เหตุผลประกอบ ทักษะการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ทักษะการอ่านแบบแปลความ ตีความ ค้นหาคำตอบที่ซ่อนอยู่ในเรื่องที่อ่าน

2.3 การดำเนินการสอนเป็นไปตามขั้นตอนที่เขียนไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการนำเข้าสู่บทเรียน นักเรียนร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง และมีการใช้สื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน มีการวัดผลและประเมินผลและสรุปบทเรียนร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

2.4 จัดกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหา/เวลา ครูบางส่วนจัดกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหาและเวลา และครูบางส่วนจัดกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหาแต่เวลาไม่พอ ต้องให้นักเรียนทำกิจกรรมนอกเวลาสอนในชั่วโมง

2.5 นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนทำงานเป็นทีม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม นักเรียนมีโอกาสดำเนินการคิดเห็นและเป็นผู้นำเสนอผลงานของตนเอง

2.6 การจัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ใช้เหตุผล โดยใช้คำถามปลายเปิดให้นักเรียนหาคำตอบอย่างอิสระ

2.7 การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ทุกกิจกรรมครูเปิดโอกาสให้นักเรียนไปร่วมแสดงความคิดเห็น ค้นหาคำตอบ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ทำได้

3. สื่อการสอน

สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้และเร้าความสนใจของนักเรียน ได้แก่ ของจริง ใบงาน ใบความรู้ เกม พฤติกรรมทั่วไปครูจัดบรรยากาศเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน

การสอน ครูเคลื่อนไหวไปรอบๆห้องให้ความสนใจนักเรียนอย่างทั่วถึง กวาดสายตาไปทั่วห้องอย่างเป็นธรรมชาติ ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน การออกคำสั่ง มอบหมายงานชัดเจนและถูกต้อง

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting : R) หลังการสังเกตการสอนทีมผู้ร่วมวิจัยและครูได้นำข้อมูลจากแบบบันทึกผลการสังเกตการสอนมาวิเคราะห์และอภิปรายผลการสังเกตการสอนร่วมกัน (Collaborative Reflection) วิพากษ์ถึงจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยสะท้อนผลทั้งด้านครูและนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

ด้านครู

1. การจัดการเรียนการสอน พบว่า บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนด ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด ตลอดจนมีการวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะตามที่คาดหวัง
2. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน พบว่าส่วนใหญ่ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์มากขึ้น
3. พฤติกรรมการสอนของครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน และการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมและเนื้อหาและกิจกรรม ในบางระดับชั้นครูใช้สื่อของจริงให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ มีการวัดผลประเมินผลในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรม
4. การจัดการเรียนการสอนครั้งนี้มีจุดเด่น คือ การวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ
5. ประเด็นปัญหาที่เป็นจุดควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมด้วยความรีบร้อน กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนมากเกินไปไม่สามารถสอนได้ครบในเวลา 1 ชั่วโมง ในประเด็นที่นักเรียนจะต้องใช้เวลาคิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ ครูส่วนใหญ่ใจร้อน ไม่รอคำตอบจากนักเรียน มักจะเป็นผู้บอกคำตอบแก่นักเรียนก่อนเสมอ จุดแข็งและจุดอ่อนที่ค้นพบจากการสังเกตการสอนของครู เพื่อใช้กำหนดแนวทางการพัฒนา มีดังนี้

5.1 จุดแข็ง การสังเกตการสอนร่วมกัน มีข้อค้นพบคือ

1. ครูสามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดเพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี
2. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้องและสมบูรณ์
3. ครูสามารถจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้น
4. ครูจัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอนปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนดี

5.2 จุดอ่อน การสังเกตการสอนร่วมกัน มีข้อค้นพบคือ

1. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนบางระดับชั้นยังไม่หลากหลาย
2. ครูใจร้อนไม่รอฟังคำตอบของนักเรียนในกรณีที่ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
3. ครูตั้งคำถามสะท้อนคิด (Probing Question) น้อย
4. ครูบางคนยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ยังบอกและชี้แนะคำตอบให้นักเรียน

ด้านนักเรียน

1. การจัดการเรียนการสอนครั้งนี้มีพบว่าบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนด เพราะนักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะตามที่คาดหวังในทุกระดับชั้น
2. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะกระบวนการคิดมากขึ้น นักเรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง และเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน
3. การใช้สื่อในขณะที่มีกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนได้สัมผัสสื่อของจริง ได้ฝึกทักษะการสังเกตจากรูปภาพเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นอย่างดี
4. การจัดการเรียนการสอนครั้งนี้มีจุดเด่นคือ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก นักเรียนค้นหาคำตอบเอง ได้ฝึกทักษะการนำเสนอข้อมูลจากการค้นพบของตนเอง ได้ฝึกเทคนิคการตั้งคำถามในขอบข่าย “5 Ws 1H” และได้ตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับความสงสัยใคร่รู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงนอกห้องเรียนได้

ผลการถอดบทเรียนปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการถอดบทเรียนการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา มีประเด็นที่ได้เรียนรู้ ได้แก่ การวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และตรงกับปัญหาความต้องการทำให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนและบรรลุเป้าหมาย ความเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานทำให้ครูมีความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงาน บุคคลในระดับองค์กรมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น ทำให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจและเสียสละ ปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติเชิงบวก การแลกเปลี่ยนการปฏิบัติระหว่างครูด้วยกันทำให้เกิดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รูปแบบการนิเทศที่เกิดจากกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรมีขั้นตอนของการวางแผนการจัดทีมงาน การลงมือปฏิบัติและการสะท้อนผลที่ได้รับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลของการปฏิบัติการ แบ่งออกเป็น 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning : P) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Acting : A) ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observing : O) และขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting : R)

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning : P) ปัญหาที่พบ ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์เป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยในปัจจุบัน ครูในฐานะที่อยู่ใกล้ชิดเด็กต้องสังเกตพฤติกรรมแสดงออกในลักษณะต่างๆ การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาการคิดวิเคราะห์จะทำให้เด็กพัฒนาความคิดให้รู้จักคิดเป็น วิเคราะห์ได้ว่าอะไรควรทำ หรือไม่ควรทำ และรู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเองสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า13) ที่กล่าวว่าทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ อย่างละเอียดทุกแง่มุม โดยการพิจารณาแยกแยะประเด็นย่อยของเรื่อง การหาข้อมูลและการพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละส่วนย่อยและการรวบรวมข้อมูลที่เป็นหลักฐานสำคัญเพื่อนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและสรุปอย่างเหมาะสม

ด้านความต้องการของโรงเรียน ครูต้องการความช่วยเหลือจากผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศ ให้ความช่วยเหลือ แนะนำด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและต้องการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการนิเทศจะสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพครูให้เป็นมืออาชีพ และจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องทำงานบริหารและงานนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศภายในสถานศึกษาของตนเอง สอดคล้องกับ อนันต์ นามทองตัน (2555) ได้สรุปว่าการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้การประสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จนเกิดความไว้วางใจกันและกันระหว่างผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศ เพื่อเสริมสร้างขวัญ กำลังใจที่ดี ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนเพิ่มพูนความสามารถและพัฒนางานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการจัดทำคู่มือการนิเทศ ผู้วิจัย ทีมผู้ร่วมวิจัย เห็นความสำคัญของคู่มือการนิเทศที่สามารถให้ประโยชน์และเป็นแนวทางให้กับผู้มีหน้าที่นิเทศสามารถปฏิบัติการนิเทศได้อย่างมั่นใจ ไม่เกิดความสับสน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานทราบและเข้าใจว่าควรทำอะไรก่อนและหลัง สามารถปฏิบัติการนิเทศได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนและรวดเร็วลดข้อผิดพลาดจากการทำงานที่ไม่เป็นระบบ และติดตามงานได้ทุกขั้นตอน สอดคล้องกับเสถียร คามศักดิ์ (2553) ได้สรุปความสำคัญของคู่มือการปฏิบัติงานไว้ว่า คู่มือปฏิบัติงานนอกจากจะเป็นผลงานที่แสดงความเป็นผู้ชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญและผู้เชี่ยวชาญพิเศษแล้ว ยังแสดงให้เห็นประจักษ์ว่าเป็นผู้สั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise) ที่ชวนขยายไฟรู้เพื่อสังคม พัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถของตน

เนื้อหาในคู่มือการนิเทศการเรียนการสอน เป็นการนิเทศแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ลดความโดดเดี่ยวในการทำงานและสร้างความผูกพันให้แก่ครู บุคลากรภายในองค์กรได้อย่างแน่นแฟ้น สอดคล้องกับ เซงเก้ (Senge, 1990) ได้กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นการรวมตัว การเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง เพื่อหวังผลให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งระบบ โรงเรียนจำเป็นต้องสร้างความเป็นชุมชนเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งความเป็นโรงเรียนย่อมมีความเป็นชุมชนที่สัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Acting : A) โดยนำเอากระบวนการพัฒนาบทเรียน 4 ขั้น ไปปฏิบัติ ได้แก่

1. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Lesson Plan) ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหน่วยการเรียนรู้และกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีกิจกรรมการฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน สอดคล้องกับ สมนึก ภัททิยธนี (2551, หน้า 5) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับโครงการสอนหรือหน่วยการเรียนรู้ในปัจจุบัน ต้องมีความคิดรวบยอดหรือสาระสำคัญที่เขียนได้ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน จุดประสงค์จะต้องเขียนให้สอดคล้องกลมกลืนกับความคิดรวบยอด กิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องใช้เทคนิคต่างๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สื่อควรเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหาและการวัดผลต้องคำนึงถึงเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้

2. นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ (Collaborative Professional Community Presentation : PCP) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับฟังข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่จะนำไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ครูมีรูปแบบการนำเสนอเหมาะสม มีความกระตือรือร้นได้ใจความ เรียงลำดับไม่สับสน ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการนำเสนอ สอดคล้องกับ แมคเรล (McREL, 2003) กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติ และการช่วยเหลือกันให้เกิดความเข้มแข็งและส่งเสริมให้เกิดวิธีปฏิบัติที่ดีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3. ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ (Peer editing and proof-reading) ตามคำแนะนำ และข้อเสนอแนะของที่ประชุม เพื่อให้มีคุณภาพดีและสมบูรณ์เหมาะสมยิ่งขึ้นตามข้อสรุปที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเพราะว่า ครูมีความเข้าใจขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาบทเรียนซึ่งครูได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียน (Lesson Study) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มาแล้วว่าการปรับแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการลดความผิดพลาดในการสอนลง ทำให้ครูมีความพร้อมที่จะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้สอนจริงในชั้นเรียนสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 368-369) ได้กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้ ที่จะทำให้การสอนดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด เพราะในการทำแผนการจัดการเรียนรู้นั้นผู้สอนได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงเรื่องจุดมุ่งหมายของสิ่งที่สอน การดำเนินการสอนการจัดกิจกรรม และการกำหนดงานให้ผู้เรียนทำ เป็นการลดความผิดพลาดในการสอนลง

4. ปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ (Implementing Lesson Plan) ครูในแต่ละระดับชั้นมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ได้เตรียมและเขียนไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน ครูสามารถเลือกกระบวนการหรือวิธีที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะหรือเกิดการเรียนรู้ตามที่ตั้งจุดประสงค์ไว้ สอดคล้องกับ กัญญิกา พรหมณพิทักษ์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่าการนำแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในห้องเรียนที่จะประสบความสำเร็จ นอกจากครูจะมีความรู้ ความเข้าใจในเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารและพัฒนาหลักสูตร ครูวิชาการของสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนล้วนมีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมเพื่อนำพานักเรียนไปสู่จุดหมายตามที่คาดหวัง

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observing : O) ผู้วิจัย และทีมผู้ร่วมวิจัยสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนตามประเด็นการสังเกตใน 3 ด้าน ได้แก่

1. การเตรียมการสอน ครูทุกคนมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน ระบุมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปีถูกต้องตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นที่สอน กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับประเด็นการพัฒนาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นเพราะว่า ครูมีการเตรียมการสอนที่ดีที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกคน มีระบบการทำงานที่ดีตั้งแต่การวางแผนกำหนดประเด็นการพัฒนาร่วมกัน การเตรียมการสอนจะช่วยให้ครูใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม การเตรียมบทเรียนมากเกินไปจนเป็นการยึดเย็ดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ไม่ส่งผลดีต่อการเรียนรู้การเตรียมบทเรียนน้อยเกินไปอาจทำให้ครูต้องสอนทบทวนซ้ำซากไปจนหมดเวลา การเตรียมการสอนดีจะทำให้มีความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของครูและยังช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยดี การรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อให้เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ดังที่ Sergiovanni (1994) ได้กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นสถานที่สำหรับ “ปฏิสัมพันธ์” ลด “ความโดดเดี่ยว” ของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงาน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน หรืองานวิชาการโรงเรียน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การนำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้วิธีการที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นที่สอน ใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ประเภคำถามเป็นคำถามสะท้อนคิด (Probing Question) ครูพูดคุยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนสนใจเพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ครูจะสอน ทักษะ

กระบวนการที่ใช้ในการสอนครูส่วนใหญ่จะใช้ทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ทักษะการสังเกต การสำรวจ การให้เหตุผล การอ่านเชิงวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการทดลอง การดำเนินการสอนเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับเนื้อหาและเวลา การศึกษาทำความเข้าใจกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ขณะสอนครูตั้งใจฟังนักเรียน รู้จักตั้งคำถาม สามารถตอบข้อสงสัยของนักเรียนได้ มีการกระตุ้นการตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดเวลา อีกทั้งครูรู้จักการทำงานร่วมกับเพื่อนครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการแก้ปัญหาต่างๆของครู ซึ่งสอดคล้องกับ Hord (1997) ร่องรอยหลักฐานของการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของแต่ละคน จะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

3. สื่อการสอน

สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้และเร้าความสนใจของนักเรียน ได้แก่ ใช้สื่อของจริง ใบงาน ใบความรู้ เกม พฤติกรรมทั่วไปครูจัดบรรยากาศเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเคลื่อนไหวไปรอบๆห้องให้ความสนใจกับนักเรียนอย่างทั่วถึง กวาดสายตาไปทั่วห้องอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่หยุดนิ่งที่นักเรียนคนใดคนหนึ่ง ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน การออกคำสั่ง มอบหมายงานชัดเจนและถูกต้อง เป็นเพราะว่าครูเลือกสื่อสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอน สื่อมีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ เป็นเพราะว่า สื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดี ครูมีลำดับขั้นตอนการใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน สอดคล้องกับ J. Romiszowski (1999) กล่าวว่า สื่อการสอนแต่ละชนิดที่จะนำไปใช้ได้ดี ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้สื่อนั้นๆ นอกจากประเด็นในเรื่องทักษะของผู้สอนแล้ว ประเด็นในเรื่องทัศนคติของผู้สอนก็เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสื่อการสอนเช่นกัน

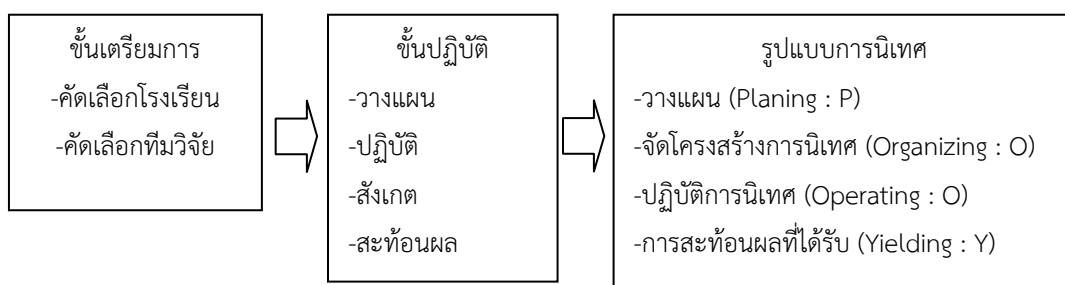
ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting : R) ผู้วิจัย ทีมผู้ร่วมวิจัยและครูได้นำข้อมูลจากแบบบันทึกผลการสังเกตการสอนมาวิเคราะห์และอภิปรายผลการสังเกตการสอนร่วมกัน ประชุมร่วมกันวิพากษ์ถึงจุดแข็งและจุดที่จะต้องพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียนพบว่า

ด้านครู การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนด เป็นเพราะว่ามีการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรก่อนการจัดทำแผนการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด ตลอดจนมีการวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะตามที่คาดหวัง พฤติกรรม เกี่ยวกับทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนเกิดขึ้นในชั้นเรียน เป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูได้ออกแบบให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด การทำงานเป็นทีม การนำเสนอผลงาน สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2545) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่อง “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ Learning by doing อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้ว การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ นับว่าเป็นการเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็นผู้รับมาเป็นผู้เรียนและเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอน มาเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้เท่ากับเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้

ประเด็นปัญหาที่เป็นจุดควรพัฒนาการจัดการเรียนการสอน คือ ครูจัดกิจกรรมด้วยความรีบร้อน ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนมากเกินไป ไม่สามารถสอนได้ครบในเวลา 1 ชั่วโมง ครูส่วนใหญ่ใจร้อนไม่รอคำตอบจากนักเรียน มักจะเป็นผู้บอกคำตอบแก่นักเรียนก่อนเสมอ

ด้านนักเรียน การจัดการเรียนการสอนพบว่าบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่กำหนด เพราะนักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะตามที่คาดหวังในทุกระดับชั้น ครูได้ถามคำถามที่ใกล้ตัวนักเรียนซึ่งช่วยให้ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในบริบทของนักเรียนได้ดี นักเรียนได้ฝึกค้นคว้าจากเอกสาร ได้ลงมือ ฝึกปฏิบัติจริง และเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน มีกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย มีการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น จุดเด่นของการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ จริง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ นักเรียนค้นหาคำตอบเอง ได้ฝึกทักษะการนำเสนอข้อมูลจากการค้นพบของ นักเรียนเอง ได้ฝึกเทคนิคการตั้งคำถามในขอบข่าย “5 Ws 1H” และได้ตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับความสงสัย ใคร่รู้

เป็นเพราะว่าครูเป็นผู้สะท้อนผลการสอนของตนเองว่ามีส่วนใดที่ประทับใจและส่วนใดที่ต้องปรับปรุง แก้ไข ซึ่งการสะท้อนผลด้วยตนเองเป็นกระบวนการตรวจสอบภายในตนเอง ทำให้มองเห็นคุณค่าของตน เป็นศักยภาพของบุคคลในการเรียนรู้ มีผลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาให้เกิดมุมมองหรือแนวคิดใหม่ ครูมีภาวะผู้นำของครู ใช้กระบวนการตัดสินใจร่วมกัน และมีความเชื่อในความสามารถของกันและกัน และ สอดคล้องกับ โอลิเวอร์ และฮิปป์ (Olivier & Hipp, 2006) กล่าวว่า การทำงานร่วมกันของครูและเรียนรู้ ร่วมกันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและ Johnson, C. & Bird, J. ได้สนับสนุนให้ใช้ การสะท้อนคิด (reflection) ในการปรับปรุงหลักสูตรที่มหาวิทยาลัย Cardiff โดยพวกเขาเชื่อว่าการสะท้อนคิด เป็นเครื่องมือและสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา และหากนำมาใช้อย่างถูกต้องจะเป็น เครื่องมือที่สามารถดึงศักยภาพและความรู้ความสามารถที่อยู่ภายในของนิสิตนักศึกษาออกมาได้ ครูเกิด ความมั่นใจก็จะลดความวิตกกังวล สามารถพึ่งพาตนเอง รับผิดชอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้ ซึ่งจะนำไปสู่การรวมตัวกันเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการ เรียนการสอน และจะเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ขึ้นใน โรงเรียน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2552, หน้า 122,171) ที่กล่าวว่าในการสร้างและ พัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการจัดให้มีการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต ผลการถอดบทเรียนการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า มีการวางแผนการ ทำงานอย่างเป็นระบบ และตรงกับปัญหาความต้องการของโรงเรียน มีความเป็นกัลยาณมิตร ครูมีความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงาน มีการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติระหว่างครูด้วยกันทำให้เกิดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ เสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ บุคคลในระดับองค์กรมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น และได้รูปแบบการ นิเทศภายใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning : P) จัดโครงสร้างการนิเทศ (Organizing : O) ปฏิบัติการ นิเทศ (Operating : O) การสะท้อนผลที่ได้รับ (Yielding : Y) ดังแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพ แสดงรูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (POOY)

เป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นมาจากการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและได้นำไปใช้สอนจริงในทุกชั้นเรียนทำให้ครูทุกคนมีผลการปฏิบัติงานเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การทำงานของบุคลากรในโรงเรียนเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ (2549, หน้า 24) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วยการมีผู้นำชุมชนที่ดีมีการสนับสนุนงบประมาณ มีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง มีขนาดชุมชนที่เหมาะสม ชุมชนมีแผนชุมชนและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน มีแนวทางการดำเนินงาน มีการออกแบบชุมชนเพื่อการเรียนรู้ มีกลุ่มอาชีพต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จอีกอย่างหนึ่งคือ คณะครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ลดความรู้สึกลดเดียวในงานสอน เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแข็งขัน จนเกิดความรู้สึกว่าต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบ ต่อพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน สอดคล้องกับ วรลักษณ์ ชูกำเนิด และคนอื่นๆ (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ได้ค้นพบว่าความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากผลการวิจัยโดยของ Hord (1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยใช้คำถามว่า โรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพและถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อครูผู้สอนและต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งมีผลสรุปอยู่ 2 ประเด็นคือ ผลดีต่อครูผู้สอนและผลดีต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นในทุกโรงเรียน
2. การพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องอาศัยเวทีในการประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้ตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยใช้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน
3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในโรงเรียน และองค์กรเครือข่ายความร่วมมือจากกลุ่ม หรือหน่วยงานต่างๆ ในการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนในโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- การศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการ. (2548). **การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัญนิภา พรหมณ์พิทักษ์. (2553, มกราคม). การจัดการเรียนรู้เส้นทางสู่ความสำเร็จในการนำหลักสูตรสู่ชั้นเรียน. **วารสารวิชาการ**, 13(1), 63-65.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน-องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2549). **กระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้ของชุมชน : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิจัยแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. (2552). **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557, มกราคม-เมษายน). โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ. **วารสารวิทยบริการ**, 25(1), 93-102.
- รัตนา ดวงแก้ว และคนอื่นๆ. (2554). **คู่มือการถอดบทเรียนโครงการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : ศึกษาพิเศษ สพท.
- รัตนา นครเทพ. (2552). **การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในโดยการประยุกต์ใช้แบบจำลองมิตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เลขาธิการสภาการศึกษา. สำนักงาน. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิค.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2539). **เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาการบริการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสถียร คามิศักดิ์. (2553). **การเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน ข้าราชการตำแหน่งประเภททั่วไปวิชาชีพเฉพาะเชี่ยวชาญเฉพาะ และพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). **การวัดผลการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กทม. : ประสานการพิมพ์.
- อนันต์ นามทองตัน. (2555). **รูปแบบการนิเทศการนิเทศแบบ POLIAS**. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2.
- A.J. Anderson Romiszowski. (1999). **Instructional Development paradigms**. Englewood cliffs, NJ. Education Technology Publications.
- Frederick Herzberg. (1967). **Work and the Nature of Man**. New York : The World Publishing Company.

- Holden, M. & Conelly, S. (2004). **The learning city: Urban sustainability education sustainability education sustainability education building toward WUF legacy. building toward WUF legacy. building toward WUF legacy.** Canada : Simon Fraser University.
- Hord, S. (1997). **Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement.** [Online]. Available : <http://www.sedl.org/pubs/change34/> [2007, November 20].
- Johnson, C.S; & Kromann-Kelly, I. (1995). Using Action Research to Assess Instruction. **Reading Horizons, 35**(3), 199-208.
- McREL. (2003). **Mid-continent Research for Education and Learning.** Aurora, Colorado.
- Olivier, D. F., & Hipp. K. (2006). Leadership capacity and collective efficiency : Interacting to sustain student learning in a professional learning community. **Journal of School Leadership, 16**, 505-519.
- Senge, P. (1990). **The fifth discipline.** [Online]. Available : http://www.nsrfharmony.org/research.vescio_ross_adams.pdf [2008, August 28].
- Sergiovanni, T.J. (1994b). Organizations or communities? Changing the metaphor changes the theory. **Educational Administration Quarterly, 30**(2), 214-226.